

Valtion maksama palkkatuki yhdyttäisi työnantajien ja työntekijöiden näkemykset

Täystyöllisyys Suomeen

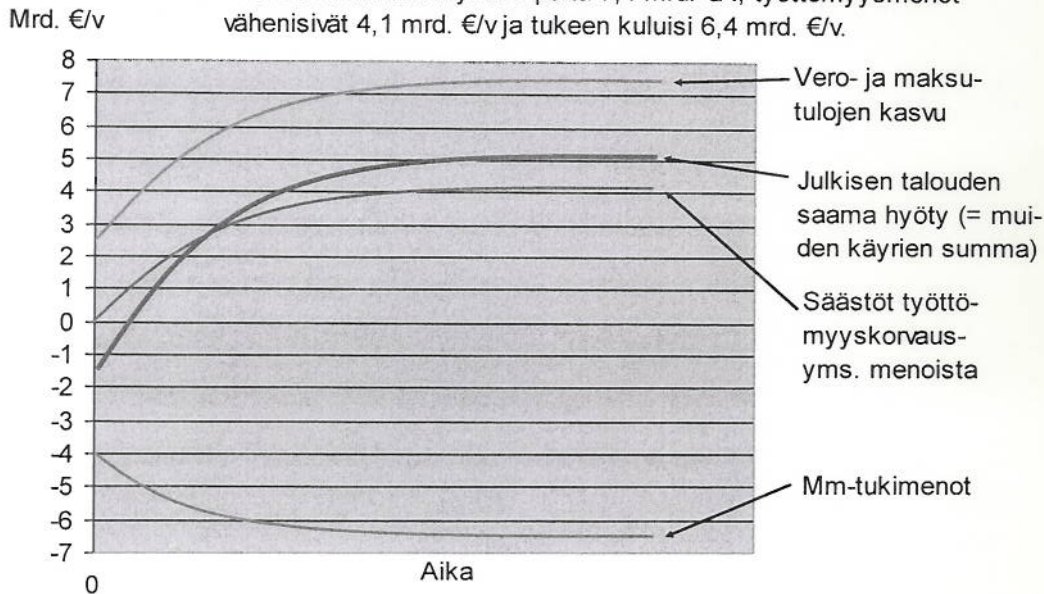
Täystyöllisyys saataisiin, kun sallittaisiin työnantajien maksaa työstä vähän. Silloin työnantajat haluaisivat töihin koko työvoiman. Kaikille saataisiin kohtuupalkka palkkatuen avulla, jota valtio maksaisi pienipalkkaisten työllistäjille. Varat palkkaukseen kertyisivät siis kahdelta taholta, työnantajilta ja valtiolta. Palkkatuki kohdennettaisiin tarkasti pienipalkkaisille. Keskipalkkoja kohti siirryttäessä tuki vähenisi ja loppuisi kokonaan. Näin tukikustannukset pysyisivät aisoissa.

Lisää tuloja julkiselle sektorille, työttömille ja pienipalkkaisille

Malli on itserahoittava. Kun työttömyys katoaisi, säästettäisiin ne miljardit, jotka menevät nykyisin työttömien elättämiseen toimettona. Ja kun työttömät siirtyisivät työhön, saataisiin heidän palkoistaan tulo- ja kulutusverot. Näin valtio ja kunnat pääsisivät voitolle mallin toteuttamisesta yhteensä 1,3 miljardia euroa vuodessa. Koko julkisen sektorin osalta, seurakunnat ja eläkerahastot mukaan luettuna, mallin tuoma hyöty olisi 5,1 miljardia euroa vuodessa, mitä kuvataan seuraavassa kuviossa. Mutta suhteellisesti eniten kuitenkin hyötyisivät nykyiset työttömät, joiden reaalin ostovoima kasvaisi 3,0 miljardia euroa. Nykyisten pienipalkkaisten reaalin ostovoima kohentuisi 1,4 miljardia euroa. Ja yrittäjien ostovoima lisääntyisi 0,1 miljardia euroa. Yhteensä malli tuomaksi hyödyksi muodostuu 9,5 miljardia euroa vuositasona. Sen verran kansantulo kasvaisi, kun työttömät alkaisivat tehdä töitä.

Julkinen sektori saisi 5,1 mrd. €/v hyödyn

Verotulot kasvaisivat mallin myötä lopulta 7,4 mrd. €/v, työttömyysmenot vähenisivät 4,1 mrd. €/v ja tukeen kuluisi 6,4 mrd. €/v.

Mallin etuja

- malli poistaisi työttömyyden
- tasoittaisi tulonjakoa (työttömät nousisivat työttömyysturvalta palkansaajiksi ja toisaalta nykyisten matalapalkkaisten palkat kasvaisivat — tuki ulotetaan yhtäläisesti myös heille)
- vähentäisi rikollisuutta (rikollisuus ja työttömyys korreloivat)
- tasapainottaisi alueellista kehitystä (työttömyys on vaivannut eniten Itä- ja Pohjois-Suomea)
- kohentaisi julkista taloutta
- Varsinaisia haittoja tai ongelmia mallissa ei oikein ole, ei ainakaan sellaisia ole löydetty. Ratkaisu on yksinkertaisesti parempi kuin nykymalli suurtyöttömyyksiin.

**Valtion maksama palkkatuki yhdyttäisi
työnantajien ja työntekijöiden näkemykset**

Martikaisen malli

Martikaisen mallissa valtio alkaisi maksaa pienipalkkaisille palkkatukea. Tuen ansiosta työnantamisen kustannukset työnantajille jäisivät vähäisiksi ja silti työntekijöiden saamat palkat muodostuisivat kelvollisiksi. Näin työttömien työllistäminen tulisi kannattavaksi työnantajille, mitä se nykyisin ei ole. Vastaavasti työn tekeminen kannattaisi aiempaa paremmin työntekijöille, sillä tuen ansiosta pienipalkkaisten palkat kasvaisivat.

Työllistämistä tarvitsisi auttaa tuen avulla vain matalapalkkaisilta, sillä työttömyys on nimenomaan heidän ongelmansa. Tarkasti ongelmaryhmään kohdistettuna palkkatuki työllistäisi tehokkaasti mutta tukirahaa kuluisi vähän. Julkinen talous hyötyisi mallin toteuttamisesta, koska kohenutuva työllisyys pienentäisi työttömyyskorvausmenoja ja toisi verotuloja uusien työntekijöiden palkoista. Säästöt ja verotulojen lisäys olisivat suuremmat kuin tukikustannukset, eli malli olisi itserahoittava.

Kaikki osapuolet olisivat tyytyväisiä. Työttömät pääsisivät töihin, työnantajat saisivat lisää työvoimaa ja julkinen talous korjaantuisi työttömyyden vähentyessä.

Kuinka voimakas tuen tulisi olla, jotta saavutettaisiin täystyöllisyys? Jos tuki asetettaisiin sen suuruiseksi, että alimmillaan työnantamisen kustannuksiksi työnantajalle jäisi vain 2 euroa tunnilta, on oletettavaa kaikille tarjoutuvan töitä. Työministeriöstä on kerrottu, että noin edullisella hinnalla on työttömille aina löytynyt töitä; kyllähän jokainen sen edestä tuottaa.

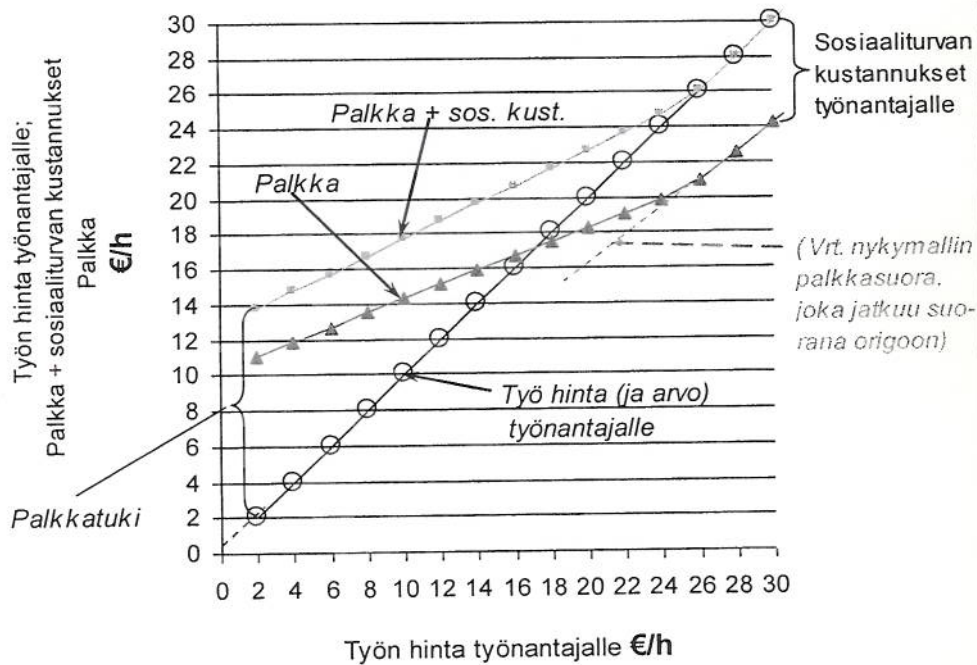
Tuki on suurimmillaan aivan pienipalkkaisimpien kohdalla. Keskipalkkaisia kohti siirryttäessä tuki pienenee. Suuripalkkaisten palkkaukseen ei anneta tukea.

Oheinen taulukko ja kuvio esittävät sen, kuinka mallissa työn hinta työnantajalle asettuu työntekijän palkkaan nähden.

Työn hinnat eri osapuolille palkkaluokittain Martikaisen mallissa

Palkka (kokonais- palkka, eli ml. loma- ajan palkat yms. erät) €/h	Palkka- kustannukset sosiaaliturva- maksuineen €/h	Palkka- tuki €/h	Työn hinta Mm:ssa työn- antajalle €/h	Työn hinnan alenema työn- antajalle ny- kyisestä ko. palkkaluokassa	Kuukausi- palkka jos työaika on 34,5 h/vko ja 11 kk/v, eli 1650 h/v €/kk
11,08	13,74 = 11,74 + 2			85 %	1523
12,68	15,72 = 9,72 + 6			62 %	1743
14,28	17,71 = 7,71 + 10			44 %	1963
15,88	19,69 = 5,69 + 14			29 %	2183
17,48	21,67 = 3,67 + 18			17 %	2403
19,08	23,66 = 1,66 + 22			7 %	2623
20,97	26,00 = 0 + 26			0 %	2883
24,19	30,00 = 0 + 30			0 %	3327
...

Martikaisen malli

Esimerkki: Jos tehtyä työtuntia kohti palkka on 14,28 euroa, niin työnantamisen kokonaiskustannukset ovat sosiaaliturvan kustannusten kera 17,71 euroa. Tästä summasta työnantajalle itselle jää maksettavaksi 10 euroa, kun Martikaisen mallin palkkatuki kattaa kuluista 7,71 euron verran.

Mallissa palkkatuki annetaan kaikille matalapalkkaisille — yhtäläisesti niin uusille työllistyville kuin ennestään töissä oleville. Näin vältetään kilpailutilanteen vääristymät. Se, että palkkatuki annetaan myös nykyisille työntekijöille tuo kustannuksia. Mutta tukimenot eivät nouse kohtuuttoman kalliiksi, sillä pienimmissä palkkaluokissa, joissa tuki on huomattavan suuri, on vain vähän työntekijöitä, ja lähempänä keskipalkkaa olevissa palkkaluokissa joissa väkeä on runsaasti, tukea annetaan vain vähän.

Tuloloukut vältetty

Tuki on suurimmillaan kaikkein pienipalkkaisimpien kohdalla ja vähentyy suurempia palkkoja kohti. Tuki ei kuitenkaan pienene liian nopeasti palkan suuruuden mukaan, jottei synny tuloloukkuja. Siksi mallissa säilyy työmarkkinoille tärkeä seikka, että mitä enemmän työnantaja maksaa, sitä suuremmaksi muodostuu työntekijän palkka.

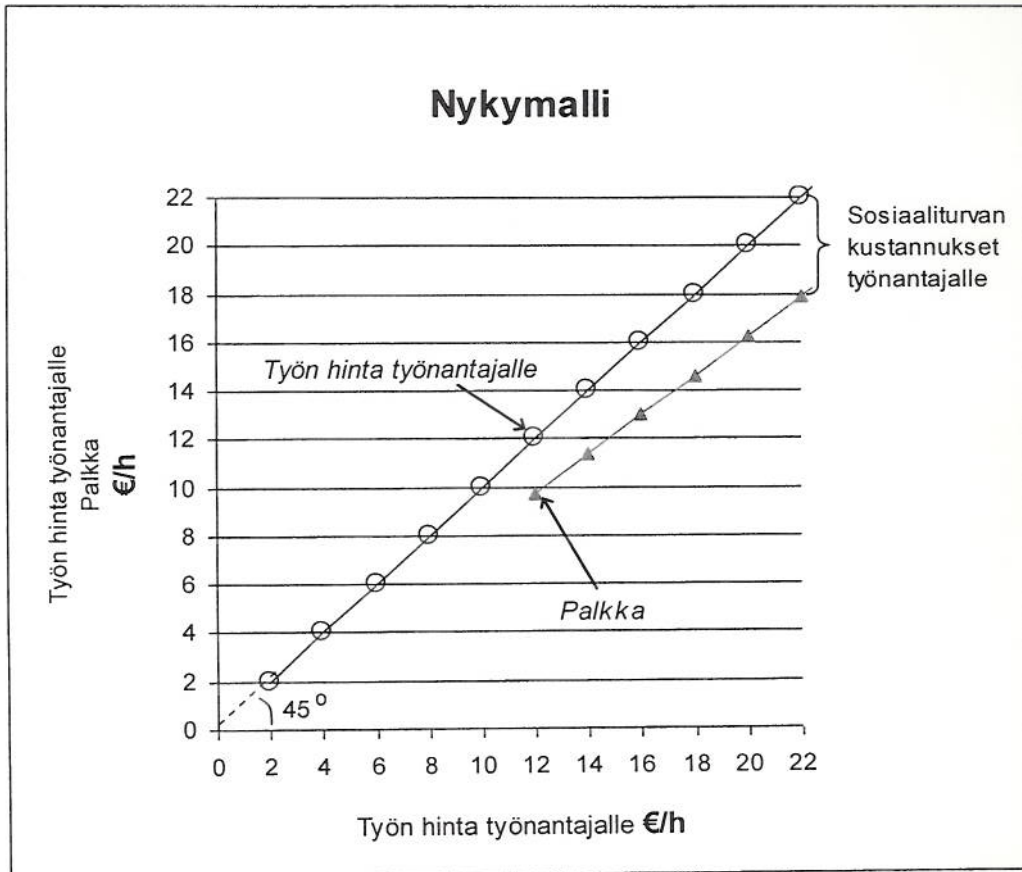
Martikaisen mallissa työntekijöille on eduksi, että työnantaja maksaa mahdollisimman hyvin ja että työhön liittyy mahdollisimman vähän tukea, koska silloin he saavat parhaiten palkkaa. Tämä ansiosta työmarkkinoiden kysyntä- ja tarjontamekanismit ja kilpailu toimivat normaalisti. Työntekijöiden kannattaa kilpailuttaa työnantajia, ja hakeutua yrityksiin, joissa työnantajat maksavat työpanoksesta vaikkapa 22 €/h eikä niihin, joissa maksetaan vain 2 €/h. Ensin mainituissa yrityksissä työntekijöiden palkat ovat noin 19 euroa tehtyä työtuntia kohti ja jälkimmäisessä vain 11 €/h. Palkkaero on siis selvä. Työntekijöiden kannattaa seurata työmarkkinoita ja vaihtaa tarvittaessa työpaikkaa — samaan tapaan kuin nykyisinkin — jos muualla maksetaan paremmin. Liian vähän maksavat yritykset jäävät ilman työntekijöitä tai ainakin vaille osaavaa työvoimaa.

Yksittäinen työnantaja, suurikaan, ei voi koettaa maksaa työstä liian vähän, koska muutoin työntekijät karkaisivat muihin työpaikkoihin ja välttelisivät yritystä. Vastaavasti työstä ei kannata maksaa sen arvoa enempää, eli tappiokseen työllistäminen ei ole järkevää. Kokonaisuudessaan siis työn hinta työnantajalle pyrkii asettumaan markkinoilla arvonsa suuruiseksi.

Martikaisen malli ei johda työn alihinnoitteluun, koska kilpailu työntekijöistä pitää työn hinnan arvonsa mukaisena. Kuitenkin skaala, jolla kauppaa voidaan käydä, muodostuu paljon nykyistä laajemmaksi. Täten myös vähäarvoisesta työpanoksesta voitaisiin alkaa käymään kauppaa, kun taas

nykyisin kaupat jäävät syntymättä, mikä on ollut tappio koko yhteiskunnan ja talouden kannalta. Huomattava resurssi on jäänyt käyttämättä.

Nykymalli

Nykymallin työmarkkinoita esittävästä kuviosta on havaittavissa, ettei nykyisin pieniarvoisesta työstä voida käydä kauppaa. Työn hinnan työnantajalle on oltava huomattavan suuri, koska muutoin palkka painuisi liian pieneksi. Nykymalli tulonsiirtoineen on kuin piirretty viivoittimella, käyttäen origoa kiintopisteenä, sen kummemmin suunnittelematta tai pohtimatta, muodostuuko työmarkkinoista näin toimivat vai ei.

Malli ei vaikuta tuloverotukseen

Mallin myötä mitään muita tulonsiirtoja ei tarvitse muuttaa. Esimerkiksi palkansaajien tuloverotus säilyisi ennallaan. Tilanne on siis sama kuin nykyisissä työllistämistuissa. Pienipalkkainen maksaisi

palkastaan tuloverot aivan normaalisti, vaikka hänen palkkaukseen liittyikin palkkatukea. Samoin hänen työnantajansa tilittäisi sosiaaliturvamaksut normaaliin tapaan. Näin mallista on saatu hallinnollisesti yksinkertainen, kun ainoa muutos on yleinen palkkatuki pienipalkkaisille.

Huomattakoon, ettei esitetyllä tavalla hoitaa työllisyyttä ole mitään tekemistä negatiivisen tuloveron tai kansalaispalkan kanssa. Ne ovat malleja, joissa rahaa annetaan siitä hyvästä, ettei tee mitään, mutta työn hintaan työnantajille ei puututa, eli työllistämisen mahdollisuudet eivät parane lainkaan! Kansalaispalkkamallin ja Martikaisen mallin vaikutusmekanismit ovat siis aivan erilaiset. Kansalaispalkkamalli on vain sosiaaliturvan uudistus, kun taas Martikaisen mallissa muutetaan työn hinnoittelumekanismia.

Vähimmäissumma, jonka työnantaja joutuu työstä maksamaan, siis työllistämisen kynnyksen, koostuu alan yleisistovasta vähimmäispalkasta ja sen päälle maksettavista sivukuluista. Nämä summat eivät kansalaispalkkamallissa muutu. Sen sijaan Martikaisen mallissa, kun palkkaukseen saa tukea, työnantamisen kynnyksen, alentuu tuen verran, eli työllistämisen mahdollisuudet paranisivat.

Tuotteliaat menestyvät, heikotkin pääsevät työelämään

Martikaisen malli pohjautuu ajatukseen, että suuripalkkaisimmat ovat etunenässä, kun työmarkkinoille sijoitutaan. Osaajista on aina kilpailtu ja kilpaillaan, vaikka heidän palkkapyyntönsä ja veronsa ovat suuret. Moni pyytää ja saa 6000 euron kuukausipalkkaa, ja silti työnantajat katsovat saavansa vastineen rahoilleensa. Heidän työmarkkinoihinsa mallissa ei puututa eikä työllisyysyistä ole tarvetta puuttuakaan.

Sen sijaan osalla työvoimasta ainoa mahdollisuus päästä töihin on se, että työnantajille ei aiheudu suuria kustannuksia. Mitkä ihmeen markkinat ovatkaan nykyiset työmarkkinat, joilla työstä joutuu maksamaan kaikissa tapauksissa paljon? Kun vastaavasti työvoima on kovinkin heterogeenista, eli siihen kuuluu hyvin monenlaista väkeä, kaikille ei mitenkään voi löytyä paikkaa työelämästä. Täten nykyjärjestelmässä oleva työttömyys on pikemminkin luonnollista kuin kummallista.

Työttömyysongelma koettelee erityisesti matalatuottoista väkeä. Heikosti tai edes melko heikosti tuottavia ei kannata työllistää. Esimerkiksi, jos henkilön tuottavuus on 5 euroa/tunti, ei nykyjärjestelmässä voi työllistyä normaaleille työmarkkinoille lainkaan, vaan kohtalona on pitkäaikaistyöttömyys, sillä työnantamisen kulut olisivat moninkertaiset verrattuna tuottavuuteen. Tällaisella henkilöllä työn aktiivinen etsintä on käytännössä toivotonta, turhaa työtä, joten sitä ei jaksakaan tehdä.

Ja vaikka nykymallissa työtä sattumalta saisikin, siitä voisi saada korkeintaan pienintä mahdollista palkkaa, mikä osaltaan voi aiheuttaa kannustinongelmia työhön hakeutumisen suhteen.

Mutta kun luodaan mahdollisuus palkata työväkeä edullisestikin, työmarkkinat saadaan toimimaan. Tuen ansiosta työntekijät saavat aina vähintään kohtuullisen palkan. Alimmillaan mallissa palkka voi olla kokonaispalkkana 11,1 euroa tunnissa (kokonaispalkkaan on mukaan luettu loma-korvaukset tai loma-aikojen palkat; ilman niitä, siis nimellispalkkana, alin palkka on noin 9 euroa tunnissa). Mutta niinkään pieniä palkkoja ei juuri ilmene, koska sen saamiseksi tuotoksen arvon tarvitsee olla vain 2 euroa tunnissa. Kaikki jotka tuottavat enemmän karkaavat sellaisiin työpaikkoihin, joissa maksetaan paremmin. Melkein jokaisen työpanoksen arvohan on paljon suurempi kuin 2 €/h.

Sen, että palkkatuki toimii erittäin tehokkaasti, jos sitä vain annetaan, osoittavat työvoimahallinnon kokemukset. Erityisen merkillepantava oli velvoitetyöllistämisyjärjestelmä 1990-luvun alussa, jossa pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen tarjottiin voimakasta palkkatukea. Vaikka pitkäaikaistyöttömät ovat työttömistä vaikeimmin työllistyviä, heidät haluttiin töihin tuen ansiosta niin innokkaasti, että pitkäaikaistyöttömyys painui valtakunnassa olemattomaksi.

Etua nykyisille matalapalkkaisille ja erityisesti työttömille

Tuen ansiosta nykyisten matalapalkkaisten työntekijöiden palkat suurenevat, sillä he ovat yhtäläisiä oikeutettuja tukeen kuin uudet työllistyvät työttömätkin. Aivan pienipalkkaisimpien nykytyöntekijöiden palkat nousisivat jopa yli 50 %. Esimerkiksi jos nykyisin kokonaispalkka on ollut 9,75 €/h, niin palkkatuki kasvattaa kokonaispalkkaa 6,33 €/h, jolloin se nousee tasolle 15,08 €/h. (Nykyisin, jos työntekijän palkka on 9,75 €/h, työnantajan palkkakustannukset ovat 12 €/h. Martikaisen mallissa kyseisin työnantajan palkkakustannuksin palkaksi muodostuu tuen kera 15,08 €/h.)

Nykyisten työntekijöiden ei tarvitse pelätä työttömien syrjäyttävän itseään töihin sijoituessaan. Yhtäältä entisen työvoiman vaihtaminen uuteen on laitonta. Toisaalta nykyiset työntekijät ovat päteviä tehtäviinsä eikä työttömistä edes olisi heidän syrjäyttäjikseen.

Malli parantaisi erityisesti nykyisten työttömien asemaa — kaikki saisivat töitä ja pääsisivät palkansaajiksi. Mutta eikö täystyöllisyys ole mahdotonta? Eikö aina ole vähintään 2—3 prosentin työttömyys? Mallin myötä työn antaminen muodostuisi kovin houkuttelevaksi, joten työttömät työnhaajat loppuisivat kesken, ja työvoimatoimistoihin jäisi vielä runsaasti yritysten tarjouksia ottaa lisää työntekijöitä, jos niitä ilmaantuu. Näin ollen, jos joku henkilö sitten menisi työvoimatoimistoon il-

moittautumaan työttömäksi, työttömyyspäivärahan sijaan hänelle tarjottaisiin lista avoimista työpaikoista, joihin voi välittömästi mennä töihin. Työttömyys olisi siis mallin myötä mahdotonta.

Työttömien tulot keskimäärin yli kaksinkertaistuisivat nykyisestä. Enin osa työttömistä tulisi oletettavasti sijoittumaan palkkaluokkiin 14,5—20 €/h (kokonaispalkkana), mikä tarkoittaa 2000—2750 €/kk. Monet työttömistä sijoittuisivat vielä parempiin palkkaluokkiin. Ahkeroimalla ja hyvin työnsä tekemällä työmarkkinoilta saa kovaakin palkkaa, silloin ottajia löytyy, vaikka palkkapyyntö olisi suuri.

Vain ani harvan tuottavuus on ainoastaan 2 euroa tunnissa. Niinpä aivan alinta 11,1 euron kokonaistuntipalkkaa (1523 €/kk) tulisi saamaan vain muutamat nykyisistä työttömistä. Ja sekin palkka tarjoaisi liki kolminkertaisen ansion verrattuna työmarkkinatuen antamaan tuloon. (Ansiosidonnaisella päivärähalla nämä henkilöt eivät ole, sillä kukapa 2 euron tuntituottavuuteen yltäjän olisi vuosiin työllistänyt. Saamastaan työpanoksesta työnantaja olisi joutunut maksamaan moninkertaiset kulut.)

Työnantajien keskinäinen kilpailutilanne ei vääristy

Mahdollisuus palkata työvoimaa myös edullisesti ei vääristä millään tavoin työnantajien keskinäistä kilpailua. Mallissa kuka tahansa työnantaja saa koettaa palkata kalliilla tai sitten halvalla. Koska malli koskee yhtäläisesti jokaista työnantajaa ja -tekijää — myös jo töissä olevia työntekijöitä — kukaan ei voi väittää, että jollekin toiselle on annettu ylimääräinen etu, kun sama etu on tarjolla itsellekin. Jokainen yritys voi vapaasti päättää tarjoaako se hyviä palkkoja jolloin saa lahjakkaita työnhakijoita, vai tarjoaako pientä palkkaa, jolloin saa vastineeksi huomattavasti vähäisemmän työpanoksen tai jää ilman työntekijöitä. Kummassakin tavassa hoitaa palkkaus on haittansa ja etunsa, eikä voida väittää, että kilpailu työmarkkinoilla olisi vääristynyt, sillä kukin yritys saa täysin vapaasti valita oman taktiikkansa ja muuttaa sitä halutessaan.

Työntekijöillä on motiivi hakeutua niihin yrityksiin, joissa maksetaan parasta palkkaa. Siksi yritykset joutuvat kilpailemaan palkkatasoillaan. Kilpailun vuoksi palkat pyrkivät asettumaan tasolle, jolla työnantamisen kustannukset ovat yhtä suuret työn arvon eli tuottavuuden kanssa. Tällöin työnantaminen on normaalivoitollista. Yrittäminen ja työnantaminen ei ole sen parempi elinkeino tai helpompi tie vaurastumiseen kuin mikään muukaan. Jos se olisi muita parempi väylä, niin kaikkihan

ryntäisivät yrittäjiksi tai laajentaisivat yritystään. Silloin työvoimasta syntyisi ylikysyntä. Se johtaisi palkkojen suurenemiseen, ja lopulta päädyttäisiin taas tasapainotilanteeseen.

Se, että mallissa kilpailu ei vääristy mitenkään, on tärkein ero perinteisiin tukityöllistämismalleihin. Nykyisissä tukityömalleissa tuetut työntekijät eivät ole minkä tahansa yrityksen vapaasti saatavissa eivätkä tukisummat ole olleet suorassa liukuvasti muuttuvassa suhteessa palkkaan. Siksi tuen saaminen on tuonut joillekin ansiotonta kilpailuetua.

Koska Martikaisen mallissa yritysten välinen kilpailu ei vääristy millään tavalla, malli voidaan toteuttaa niin voimakkaana kuin tarve vain vaatii, ilman haitallisia seurannaisvaikutuksia, aina täys-työllisyyden tasolle saakka.

Malli on rakennettu kustannustehokkaaksi

Martikaisen malli työllistää tehokkaasti mutta vähäisin tukimenoin. Siinä on käytetty lukuisia ratkaisuja, jotka luovat mallista hyvin kustannustehokkaan tavan hoitaa työllisyyttä.

Ensinnäkin tuki jaetaan tarkasti pienipalkkaisimmille — silti on huolehdittu, ettei synny tuloloukkuja. Jos tukea jaettaisiin leväperäisesti keskipalkkaisille tai hyvätuloisillekin, tukikustannukset räjähtäisivät, koska tuen piiriin tulisi suuria kansanjoukkoja, jotka eivät tukea tarvitse.

Toiseksi tehokkuutta tuo se, että veroinstrumentiksi, mihin tartutaan, on valittu nimenomaan palkkatuki. Palkkatuki alentaa työnantamisen kynnystä ja toisaalta suurentaa pienipalkkaisten nettotuloja valuessaan palkkojen kasvuksi. Esimerkiksi tuloveron alentaminen on oleellisesti palkkatukea tehottomampi vaihtoehto. Se ainoastaan suurentaa työntekijöiden nettotuloja, mutta ei alenna työnantamisen kynnystä. Työnantamisen mahdollisuudet eivät parannu, koska työnantamisen kustannusrakenteeseen eivät kuulu työntekijän omat tuloverot.

Kolmanneksi täyteen voimaansa asetetussa mallissa tukea porrastetaan alueellisen tarpeen mukaan. Kullekin alueelle mallin vahvuus asetetaan sille tasolle, että kaikki työllistyvät, ja että avoimia työpaikkoja jää jonkin verran mistä valitakin. Säästöä syntyy merkittävästi, kun koko valtakuntaan ei aseteta niin voimakasta mallia kuin kaikkein vaikeimmalla alueella tarvitaan.

Neljänneksi Martikaisen mallissa tuki tarjotaan tavallista voimakkaampana pitkäaikaistyöttömille vuoden tai kahden ajaksi. He ovat ihmisryhmä, joka on osoittautunut olevansa vaikeuksissa työmarkkinoilla. Tavallista vahvempi tuki pitkäaikaistyöttömille parantaa heidän työllistyvyyttä ilman, että samaa poikkeuksellista tukea tarvitsee antaa kaikille niillekin, joiden joukossa tuen tarve on vähäisempi. Täysipainoisessa mallissa tavallista voimakkaampi tuki tulisi myös vajaakuntoisille.

Viidenneksi Martikaisen mallissa palkkatuki tarjotaan vain työvoimaan kuuluville henkilöille — mikä säästää tukikuluja. Tukea ei siis jaeta opiskelijoille ja eläkeläisille, koska he eivät ole työttömiä tai työttömyysuhan alla.

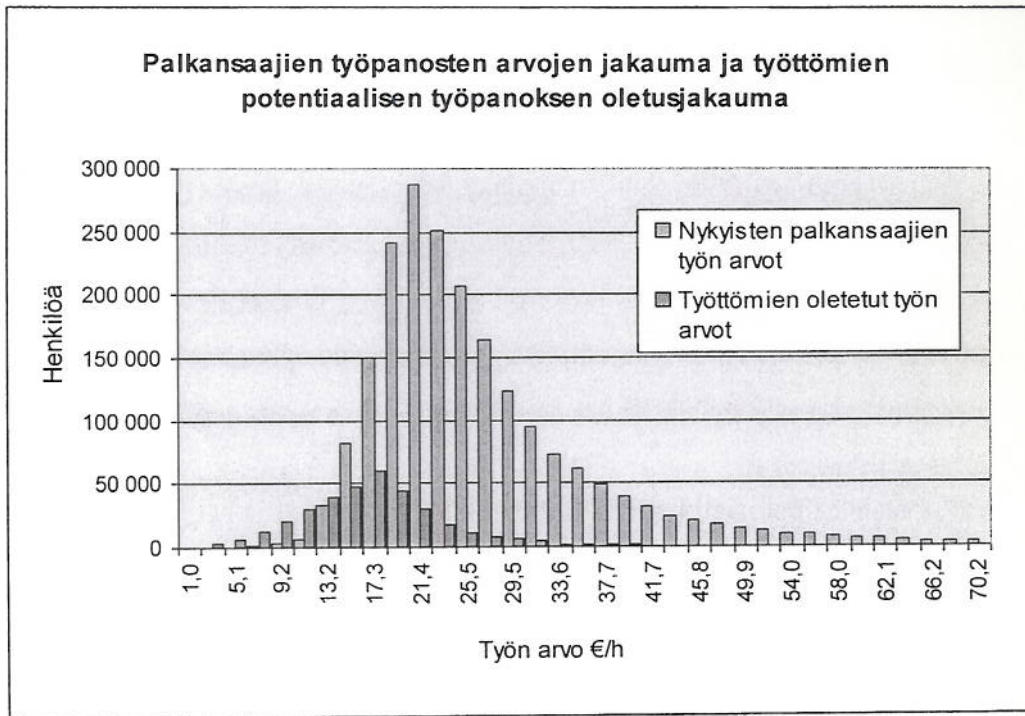
Kuudenneksi tuki annetaan tuntipalkan suuruuteen ja tehtyjen työtuntien määrään perustuvasti. Siis tuki tarjotaan pienituntipalkkaisille. Tuen saa jokaiselle työtunnille. Siksi, jos tekee esimerkiksi vain puolet normaalityöajasta, saa vain puolet tuesta. Ratkaisu on oikeudenmukainen ja kannustaa täysiaikaisiin työsuhteisiin. Jos matalapalkkatuki jaettaisiin kuukausipalkkaan perustuvasti, se suosisi osapäivätyöntekoa. Osapäivätyöntekijöillä kuukausipalkka jää pieneksi, koska työaika on lyhyt, vaikka tuntipalkka olisikin huomattava. Siksi kuukausipalkkaan perustuvassa mallissa nekin saisivat tukea, jotka eivät sitä työllistyäkseen tarvitsisi. Jos taas tuki annettaisiin kuukausipalkkaan perustuvasti mutta rajattaisiin vain kokoaikaisille työntekijöille, kahlittaisiin työntekijöiden valintoja. Kaikki eivät voi tai halua tehdä kokoaikatyötä. Mutta heidätkin on hyvä saada työllistymään. Siksi tuntipalkkaan perustuva ratkaisu on paras.

Seitsemänneksi malli huolehtii maltillisista tulosopimuksista. Tukea saavat vain ne alat, jotka pysyvät palkkamaltissa. Tuki olisi useimmille aloille huomattavasti tärkeämpi tuloerä kuin ylisuuresta palkankorotuksesta saatava hyöty, jotenärkevin vaihtoehto on päätyä palkkamalttiin ja ottaa vastaan tukirahat. Tosin tuki ei vielä saisi suuripalkkaisia aloja, esim. paperialaa, palkkamalttiin, koska ne eivät suurien palkkojensa vuoksi kuulu matalapalkkatuen piiriin. Siksi olisi hyvä lisätä järjestelmään vielä se, että palkansaajan sosiaaliturvamaksut määräytyisivät alakohtaisesti. Niille aloille, joilla tehdään kohtuuttomia palkankorotuksia, sosiaaliturvamaksuja korotettaisiin reilusti, jopa niin paljon, että palkansaajat loppujen lopuksi jäisivät tappiolle. Näillä ratkaisuilla saataisiin aikaan yleinen palkkamaltti. (Markkinaehtoisesti, liukumina palkat saisivat tietenkin nousta kuinka paljon vain, mutta ei liittokohtaisilla sopimuksilla muuta kuin maltillisesti.) Säästyttäisiin jokavuotisilta kalliilta tuloveroalennuksilta, joita tarvittu hillittyjen sopimuskorotusten saamiseksi.

Malli kannattaisi taloudellisesti

Työvoimareservin käyttöön saaminen olisi hyödyksi kokonaistuotannon ja yhteiskunnassa jaettavissa olevan tulon kannalta. Se on selvä. Mikäli työttömien työpanoksen arvo on seuraavassa kuviossa esitetyn oletuksen kaltainen, työpanoksen potentiaalinen arvo on 9,5 miljardin euron suuruinen. (Kuviossa esitetään vuoden 2002 tilanne, joka on sitten laskelmien nykyhetkeen päivityksessä päivitetty.) Sen verran, 9,5 miljardia euroa vuodessa, kansantulo kasvaisi työttömien työllistyessä, mikä

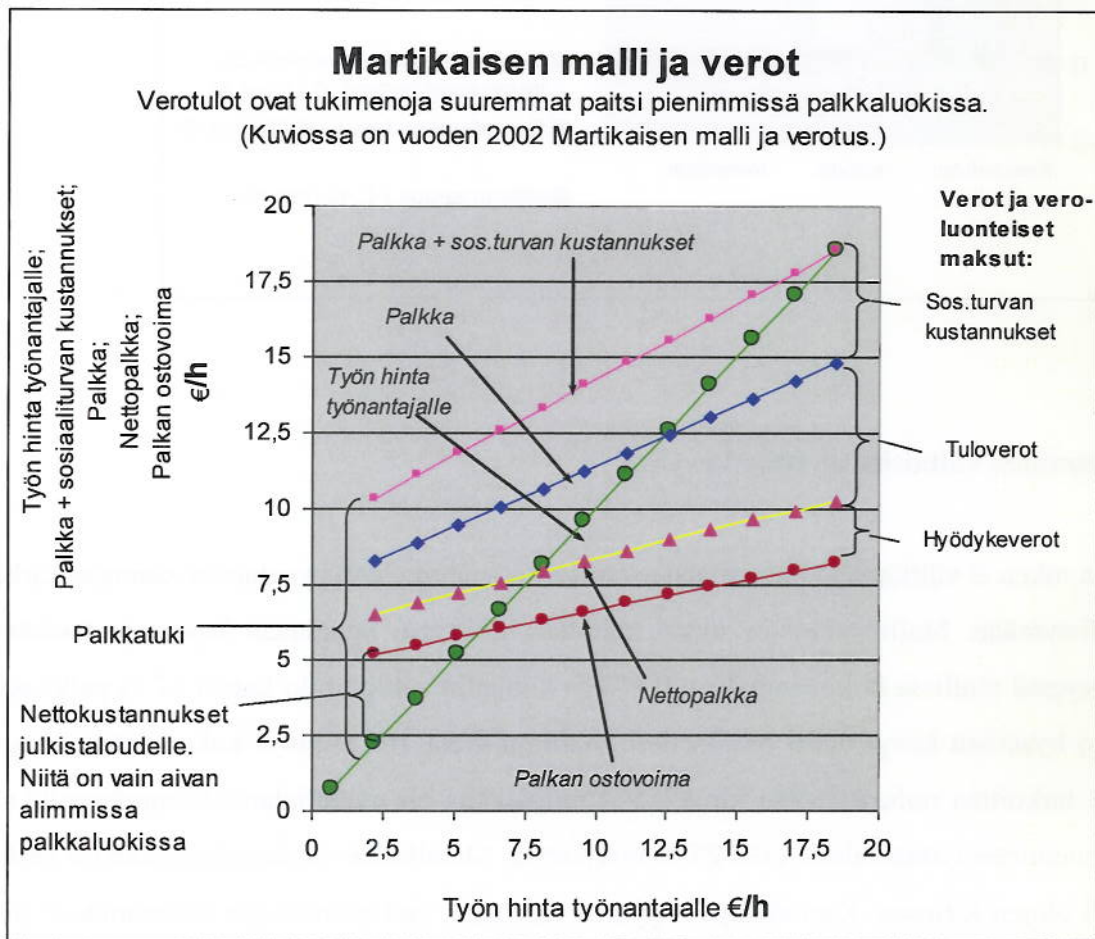
tulisi yhteiskuntaan jaettavaksi. Keskimäärin se merkitsisi kansalaista kohti 1774 euron tulonlisäystä vuodessa.

Valtion ja kuntien talouden kannalta mallin kannattavuus ei ole ennalta itsestään selvä. Täytyy erikseen laskea kuinka paljon tukirahaa kuluisi, kuinka paljon säästettäisiin työttömyyskorvausmenoista, ja kuinka paljon verotuloja uusien työntekijöiden palkoista tulisi. Seuraavassa kuviossa on esitetty Martikaisen malli ja kaikki verot, jotka palkkaukseen liittyy. Kuviosta näkyy, että lähes kaikissa palkkaluokissa yhteiskunnan kassaan palautuu verotuloina enemmän rahaa kuin tukea annetaan — suomalainen verokiila on leveä. On syytä otaksua, että suurin osa työttömistä sijoittuisi mallissa varsin kohtuullisiin palkkaluokkiin, siis niihin palkkaluokkiin, joissa veroja maksetaan enemmän kuin tukea saadaan. Kun lisäksi huomioidaan, että mallin myötä säästyttäisiin työttömyyskorvauksien maksusta (säästyviä työttömyyskorvauksia ei kuviossa ole esitetty), voidaan todeta, että malli kannattaisi myös julkisen talouden kannalta.

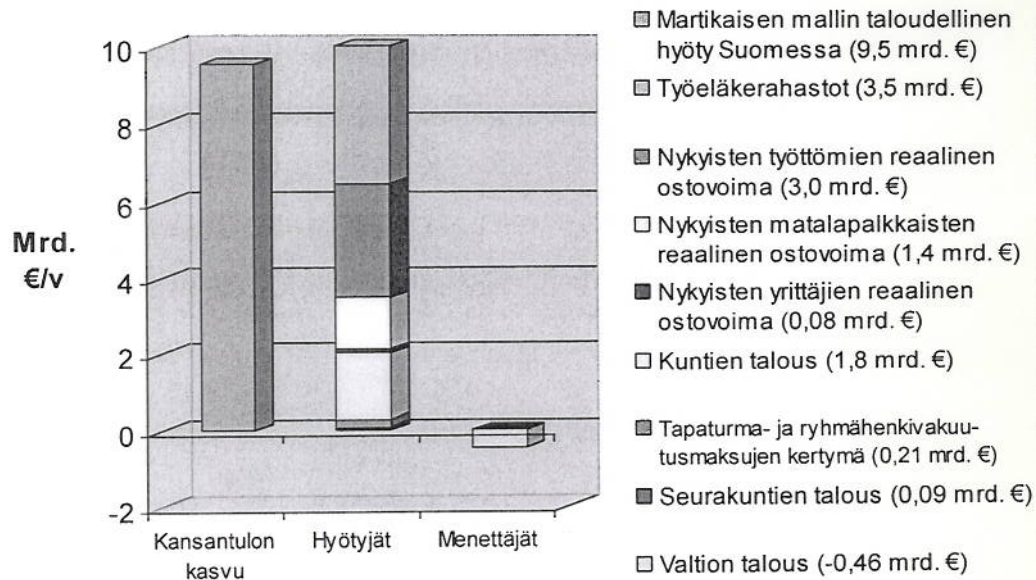
Laskelmien perusteella valtion ja kuntien talous voittaisi yhteensä 1,3 miljardia euroa vuotta kohti, ja jos työeläkerahastojen, seurakuntien yms. taloudet lasketaan mukaan, julkisen sektorin saamaksi kokonaisuhyödyksi muodostuu 5,1 miljardia euroa vuodessa. Siis noin paljon edullisempaa on julkistaloudelle saada ihmiset töihin kuin pitää heidät työttöminä. Jos mallin käyttöönottoa lukuun

ottamatta tulonsiirrot säilytetään nykyisellään, ainoa taho, joka menettäisi, on valtiontalous. Siihen tulisi 460 miljoonan euron lovi. Mutta vastaavasti kuntien talous kohentuisi 1,8 miljardia euroa, lähinnä verotulojen kasvun kautta. Valtion ja kuntien tehtävät ja taloudet ovat kuitenkin yhteiskunnassamme keskenään varsin mielivaltaisesti järjestetyt ja sekoitetut. Mainittakoon vaikkapa valtionosuusjärjestelmä sekä se, että valtionhallinto päättää, millaiset perus- ja ansiotulovähennykset kunnallisverotuksessa kunakin vuonna tehdään. Siksi laskelmissa on parasta nimenomaan tarkastella, miten valtion ja kuntien talouksille käy yhdessä: voittoa tulee 1,3 miljardia euroa. Jos sen edun halutaan jakautuvan molemmille tahoille, voitaisiin vaikkapa lisätä ansiotulovähennystä kunnallisverotuksessa ja vähentää valtiontuloverotuksessa, sen lisäksi, että otetaan käyttöön Martikaisen malli.

Mallin taloudelliset vaikutukset koko kansantaloudessa, jos mihinkään muuhun tulonsiirtomekanismiin ei tehdä muutoksia, on esitetty seuraavassa kuviossa.

Martikaisen mallin hyödyn jakautuminen

Mallin toteuttaminen voitaisiin aloittaa kevyesti

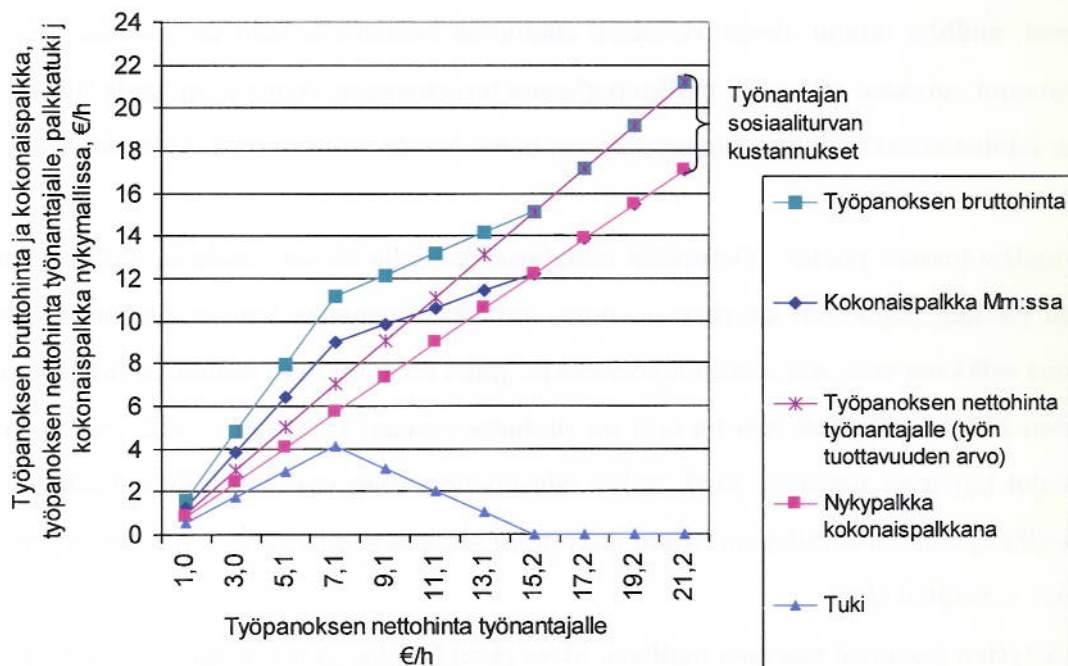
Alkuvaiheessa tukea ei välttämättä kannattaisi asettaa niin suurena, että pyrittäisiin saamaan kaikki työttömät työllistymään. Malli voitaisiin aluksi toteuttaa hillittynä. Seuraavan kuvion ja taulukon esittämässä kevyessä mallissa kokonaispalkan 9,00 €/h kohdalla valtion tuki kattaa 37 % palkkakuiluista. Paljonko kyseinen kevyt malli työllistäisi? Mallissa vielä 10,16 euron kokonaistuntipalkan kohdalla, mikä tarkoittaa noin 8,25 €/h nimellistä tuntipalkkaa eli metallialan vähimmäispalkkaa, työn hinnan aleneminen työnantajalle olisi 25 % nykyisestä. Metallialan vähimmäispalkka on keski-vertoa tasoa eli alojen kirjossa. Kun täystyöllisyyteen tarvitaan, että työnantajan kustannukset pienenisivät 85 % nykyisestä, niin tasaisen matkan taulukon mukaan, jos työnhintaa alennetaan 25 %, työllistyisi 90 000 henkilöä.

Martikaisen malli kevyesti toteutettuna

Nykypalkkia kokonaispalkkana (palkka tehtyä työtuntia kohti)	Tuki tehdyille työtunneille*	Kokonaispalkat Mm:ssa	Palkka kuukaudessa (jos todellinen työaika on 34,5 h/vko ja 11 kk/v)	Työllistämisen kustannusten alenema työnantajalle (valtion osuus palkkakustannuksista)	Palkan kasvu nykyisestä (mikäli työnantaja maksaa työstä entisen summan)
€/h	€/h	€/h	€/kk		
2,45	1,75	3,86	530	37 %	58 %
4,08	2,92	6,43	884	37 %	58 %
5,71	4,08	9,00	1238	37 %	58 %
7,34	3,06	9,81	1349	25 %	34 %
8,97	2,04	10,62	1460	16 %	18 %
10,60	1,03	11,43	1571	7 %	8 %
12,23	0,01	12,24	1683	0 %	0 %
13,86	0	13,86	1906	0 %	0 %

*Nykypalkka ja tuki eivät summaudu kokonaispalkaksi Mm:ssa. Työn myötä, kun palkat suurentuvat, työnantajan sosiaaliturvan kustannuksetkin kasvavat, mihin osa tukivaroista kuluu. *Kursivilla* esitetyt palkat ovat niin pieniä, ettei niitä juuri esiinny (mm. vähimmäispalkkojen vuoksi.)

Kevyt Martikaisen malli

Koska tässä mallissa tuki pienipalkkaisimpien kohdalla on kevyt, sitä ei tarvitse ulottaa keskipalkkaisille lainkaan, kuten piti tehdä vahvan tuen mallissa tuloloukkujen välttämiseksi. Siksi kevy-

essä mallissa nykyisille jo töissä oleville työntekijöille tukea tarvitaan ainoastaan 90 miljoonaa euroa vuodessa. Se on mallin kustannus — joka sitten peittyy nopeasti, kun työttömiä työllistyy. Kun sitten 90 000 työtöntä olisi työllistynyt, valtio ja kunnat pääsisivät voitolle 1,0 miljardin euron veran.

Pian kevyen tuen malli olisi kuitenkin aiheellista voimistaa täystyöllisyyden tuovalle tasolle, sillä työttömyys on kovin haitallista.

Mitä mallin toteuttaminen vaatisi?

Lisäpalkan maksujärjestelmä voidaan toteuttaa nykyisen, jo olemassa olevan työllistämistukijärjestelmän mukaisesti. Nykyisessä työllistämistukijärjestelmässä työnantajat maksavat ensin työntekijöille palkan kokonaisuudessaan ja perivät tukiosuuden sittemmin työvoimahallinnolta. Martikaisen mallissakin työnantajat maksavat ensin koko palkan ja sitten perivät jälkikäteen lisäpalkan osuuden työhallinnolta. Täten, kun mallissa voidaan käyttää nykyistä jo olevaa ja toimivaa järjestelmää, mallin tekninen toteuttaminen olisi yksinkertaista.

Mitä asiantuntijat pitävät mallista? Niiden alan asiantuntijoiden joukossa, jotka ovat malliin kunnolla tutustuneet, mallille tuntuu olevan runsaasti enemmän kannatusta kuin vastustusta. Moni asiantuntija on sanonut suoraan, että pitää mallia parhaana tuntemanaan keinona hoitaa työllisyyttä. Ja mikä olisikaan taloustieteen mukaan oikeaoppisempi keino hoitaa työttömyyttä, kuin alentaa työllistämiskustannuksia?

Mitkä ovat mallin huonot puolet? Tietävästi matalapalkkatuella aikaan saadusta työllisyyden paranemisesta tai pienten palkkojen kasvusta ei synny mitään varsinaista haittaa. On makukysymys pitääkö huonona seikkana sitä, että mallin myötä nekin, jotka eivät oikeasti haluakaan töitä, joutuvat töihin. Nykyisen lain mukaanhan tarjotut työt on otettava vastaan karenssin uhalla; ja kun mallin myötä työnantajat tarjoavat runsaasti töitä, töihin tahtomattomatkin joutuvat töihin. Joillekin yksilölle tämä voi olla epämieluisa ratkaisu. Mutta koko muu yhteiskunta hyötyy, kun näistä tulonsiirtojen saajista tulee veronmaksajia.

Ammattiyhdistysten jäsenistö saa etua mallista, jossa pieniä palkkoja nostetaan valtion maksaman lisäpalkan avulla ja työttömille jäsenille saadaan töitä. Ammattiliitoille on siis perusteltua suhtautua malliin myötämielisesti, varsinkin kun työehtojen yleissitovuuteen ei mallissa puututa.

Työllisyyden paranemisen, kokonaistuotannon kasvun, valtiontalouden kohentumisen, ja pieni-palkkaisten palkkojen kasvun voisi olettaa olevan etuja, joiden vuoksi malli toteutettaisiin pikaisesti.

Tuloveron alentamismallit eivät juuri auta työttömyyteen

Tuloveron alentaminen yleisesti tai pienituloisilta

Työllisyyden kannalta kynnyksysymys on, kuinka suuret työnantajan työllistämiskustannukset ovat. Työllistämiskustannukset puolestaan määräytyvät työehtosopimusten ja lakisääteisten maksujen suuruudesta.

Työntekijän oma tulovero on vain työntekijää itseään koskeva vero, joten sen suuruudella ei ole mitään suoraa tekemistä työnantajan työllistämiskustannusten kanssa. Tuloverotusta alentamalla ei siis voida suoraan vaikuttaa työnantajan työllistämismahdollisuuksiin. Ainoastaan välillisesti tuloveroalennuksista on etua — jos niiden avulla saadaan maltilliset tulosopimukset. Mutta sitä kautta vaikutusmahdollisuudet työn hintaan ovat kovin vähäiset, prosenttiyksikön kymmenysten luokkaa kerrallaan. Työehtosopimuksia solmittaessa painitaan sellaisista suuruusluokista.

Tulovero on veropohjaltaan tavattoman laaja, joten tuloverojen alentamisen kustannukset suhteessa työllisyysvaikutuksiin ovat erittäin korkeat.

Tuloveroa alentamalla saadaan työttömiä motivoitua hakeutumaan töihin. Mutta siinäkin keino on huono. Yhden prosentin parannus nettopalkkoihin, jonka työllisyysvaikutus on lähes olematon, maksaa satoja miljoonia euroja, jos se tehdään veroja alentamalla.

Negatiivinen tulovero ja kansalaispalkka

Negatiivinen tulovero ja kansalaispalkkamalli ovat keskenään yhtenevät mallit, ainoastaan hieman eritavoin esitettyinä. Molemmissa ideana on turvata yksinkertaisella järjestelmällä niiden asema, joilla tuloja ei ole, tai joilla ne ovat pienet. Mallien pääongelma on sama kuin tuloveron alentamismalleissa. Työllisyys ei juuri parane, koska työnantajien kuluihin ei puututa. Ainoastaan muutetaan

työttömien ja vajaatyöllistettyjen sosiaaliturvaa, joka ei suinkaan ole työttömyysongelman kannalta mitenkään keskeinen seikka.